

Project: Terug naar school

Sinds 2016 zijn thuiszittende leerlingen in het basisonderwijs een speerpunt van kabinet, Vereniging Nederlandse Gemeenten, PO-Raad en VO-Raad. Bij Antoniussschool De Pionier in Den Helder loopt een proefproject van het samenwerkingsverband om thuiszittende leerlingen weer te laten wennen aan het schoolse leven. De proef duurt tot de zomervakantie. Coördinator Katja Walstra vertelt.

'Binnen het samenwerkingsverband hebben we een kleine groep thuiszitters; op dit moment zijn het er zes. Onder thuiszitters verstaan we leerlingen die langer dan drie maanden niet naar school gaan. De meeste van deze leerlingen kunnen geen onderwijs volgen, omdat ze maar beperkt belastbaar zijn. Ze kunnen het sociaal, emotioneel en psychisch niet aan om een hele week naar school te gaan. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat ze zwaar getraumatiseerd zijn, doordat ze een ontwikkelingsstoornis hebben of doordat hun thuis-situatie zo belastend is dat ze

niet meer open kunnen staan voor het volgen van onderwijs.' Aan het woord is Katja Walstra, adviseur onderwijs bij het samenwerkingsverband en coördinator van het project Terug Naar School (TNS). Antoniussschool De Pionier is de school voor speciaal onderwijs in Den Helder, waar sinds de krokusvakantie het project loopt.

Rust

Walstra: 'Terug naar school is bedoeld voor alle thuiszitters, maar op dit moment gaat het alleen om kinderen uit het speciaal onderwijs. Daar zijn ze vastgelopen, bijvoorbeeld doordat ze niet meer te handhaven waren in de klas, of veel te overprikkeld raakten van een hele week school. Om de druk van de ketel te halen en de rust te laten terugkeren, kunnen we ze nu weer laten wennen aan school. Alle leerlingen in de groep krijgen hun eigen onderwijs-zorg-arrangement. Ze gaan bijvoorbeeld naast school ook naar een zorgboerderij of krijgen een andere vorm van hulpverlening. Als ze naar school gaan, proberen we te werken aan het opbouwen van een dagritme,

ze weer te laten wennen aan het schoolse leven, maar ook contact maken met andere kinderen, het samen in een groep zijn. En natuurlijk ook een beetje leren. We proberen toe te werken naar een volledig onderwijsprogramma voor deze leerlingen, maar het is nu nog te vroeg om te zeggen of dat gaat lukken. De problematiek van de leerlingen is vrij heftig, en wat zij op dit moment vooral nodig hebben, is in alle rust en in beperkte mate onderwijs volgen.'

Maatwerk

Niet elke leerling komt in aanmerking voor deelname aan TNS. De Commissie Toelating Onderwijsvoorzieningen (CTO) bepaalt welke leerlingen toegelaten worden. Zo is een onafhankelijke beoordeling geborgd. De commissie kijkt ook of er misschien een passend alternatief is. Als de leerling 'binnenkomt', wordt er een plan van aanpak gemaakt, samen met de school van herkomst en de ouders.

Ook wordt de leerkracht van de groep erbij betrokken, en een gedragswetenschapper, ter ondersteuning. De leerling krijgt lesmateriaal mee van de school van herkomst, want dat is vertrouwde materiaal. Elke vier weken is er een evaluatie tussen school en ouders. In principe zou de leerling na 12 weken moeten terugkeren naar de school van herkomst; dat is het doel. Lukt dat niet, dan wordt de periode mogelijk verlengd met nog eens 12 weken. Elke leerling krijgt maatwerk; er

wordt gekeken naar wat hij nodig heeft om zijn belastbaarheid te vergroten, zodat hij terug kan keren naar zijn oude school. Wat de een aan kan, kan voor de ander al te veel zijn. De ene leerling gaat dus 1 dagdeel in de week naar school, de ander 3.

Verantwoordelijk

De proef loopt tot de zomervakantie. Walstra: 'Na de vakantie maken we de balans op en kijken we of en hoe we verder gaan met TNS. We willen als samenwerkingsverband heel graag passend onderwijs bieden aan alle leerlingen. Het zou echt zonde zijn als leerlingen moeten worden vrijgesteld van onderwijs, terwijl dat vaak echt niet hoeft, maar toch gebeurt

Katja Walstra

Thuiszitterspact

In juni 2016 werd het landelijke thuiszitterspact gesloten. Kabinet, Vereniging Nederlandse Gemeenten, PO-Raad en VO-Raad sloegen de handen ineen: het aantal thuiszitters – landelijk tussen de 10.000 en 15.000 – moest omlaag. Het doel was: in 2020 zit geen enkel kind langer dan drie maanden thuis. Daarvoor is het nodig dat onderwijs en jeugdzorg samenwerken in het belang van het kind. Aan de samenwerkingsverbanden werd gevraagd de noodzakelijke verbanden te leggen. Nu, twee jaar verder, zien de samenwerkingsverbanden dat het niet goed gaat met een deel van de kinderen. Het aantal thuiszitters stijgt zelfs. Een van de oorzaken hiervan is de verkokering, waardoor het lastig is om overkoepelend samen te werken. Het project TNS laat zien dat het samenwerkingsverband Kop van Noord Holland niet afwachtend is, maar onderscheidend en pro-actief dit thema aanpakt.

'Wat zij op dit moment vooral nodig hebben, is in alle rust en in beperkte mate onderwijs volgen'

Terug naar school: in de praktijk

Bianca Leeuwerke is gedragspecialist en ambulante begeleider voor het samenwerkingsverband. Ze werkt, samen met haar collega Arthur Jansen, voor het project Terug Naar School met leerlingen uit het speciaal onderwijs die lang thuis hebben gezeten en die nu langzaam weer wennen aan het schoolse leven. 'Verbinding maken met het kind is het allerbelangrijkste'.

'Terug Naar School duurt voor een leerling in principe twaalf weken', vertelt Bianca Leeuwerke. Ze is gedragspecialist op de Antoniussschool De Pionier in Den Helder, waar het project Terug Naar School loopt. 'Die twaalf weken zijn opgedeeld in drie fases. De eerste fase is de 'warm bad fase'. De leerling krijgt een individueel programma, waarmee hij of zij echt tot rust kan komen. Hij kan wennen aan de schoolse setting en we willen 'm vooral succeservaringen laten opdoen. Pas aan het einde van die eerste fase gaan we ons richten op schoolse vaardigheden.

Ondertussen observeren we de leerling steeds: wat heeft hij nodig en wat werkt bij hem of haar het beste? Hoe krijg je een gang bij hem, zodat hij te corrigeren is en het werk gaat doen dat je 'm zou willen laten doen? Na elke vier weken volgt een evaluatie van de fase waar de leerling op dat moment in zit, om te kijken hoe het gaat, en om te kijken of de leerling door kan gaan naar de volgende fase, waarin er meer van hem gevraagd wordt en er meer doelen worden gesteld.'

Glunderen

Op dit moment doen er vier kinderen mee aan Terug Naar School. Ze bevinden zich nog in de eerste fase. De kinderen hebben allemaal individuele begeleiding nodig, dus vier is ook het maximale aantal. Ze gaan op dinsdag, woensdag en donderdag naar school van half 9 tot 11 uur en de dag verloopt volgens een vaste structuur. Niet alle leerlingen kunnen al zo lang naar school. Eén leerling gaat om uiterlijk 10.00 uur alweer naar huis. Alles draait om gedragsregulatie: hoe lang de leerling het goede gedrag kan volhouden.

Leeuwerke: 'Als ze om half negen binnenkomen, begroet ik ze persoonlijk. Daarna houden we eerst een praatje: hoe gaat het met je, hoe heb je geslapen? Naar elkaar luisteren in de groep en elkaar uit laten praten is al lastig voor deze kinderen, dus dat is al een doel op zich. Na ongeveer tien minuten gaan we aan het werk. We proberen het zo eenvoudig mogelijk te houden, want we willen dat deze kinderen zoveel mogelijk succeservaringen opdoen. Denk aan een boekje met eenvoudige invuloefeningen. We

proberen hier een halfuur aan te werken, maar dat is voor sommige kinderen te moeilijk. Maar als het dan wel lukt, dan is dat natuurlijk geweldig! Laatst had een jongetje dat er normaal na twee oefeningen de brui aan gaf, zijn hele boekje afgemaakt. Hij glunderde van oor tot oor!

Als de kinderen aan het werk gaan, kunnen ze niet bij elkaar zitten. Dat hebben we wel geprobeerd, maar ze hebben heel snel opmerkingen naar elkaar of leiden elkaar op andere manieren af. Dus we halen ze uit elkaar, en ik loop langs iedereen om te ondersteunen. Vanmorgen hebben ze echt stil gewerkt. Ik geef ze daar heel veel complimenten voor. Weer een succeservaring.

Om kwart over negen doen we een spel of mogen ze tekenen of kleuren of iets in die richting. Dan gaan we om half 10 naar buiten met ons clubje, om bijvoorbeeld lekker te voetballen. Ik stel het plezier voorop, maar ik moet ook scheidsrechter zijn. De competitie vindt erin de richting van de leerling. Ook in dat halfuur buiten spelen zitten dus veel leer-momenten. Om 10 uur gaan we weer naar binnen om te eten en te drinken, en ondertussen kijken we het Jeugdjournaal. Om half 11 proberen we weer een kwartiertje à 20 minuten te werken. Bijvoorbeeld een lesje schrijven, of ik ga individueel met een

kind lezen. Om 10 voor 11 ruimen we op, en dat is ook al een doel op zich, want dat doen ze liever niet. We sluiten af met een spel en daarna komt om 11 uur hun bus. We zijn continu bezig met het voorkomen van conflict-situaties en voorbereiden op datgene wat komen gaat. Als we bijvoorbeeld naar buiten gaan, bespreek ik eerst met ze hoe we door de gang lopen. Deze leerlingen moeten gedragsvaardigheden aangeleerd krijgen, zoals andere kinderen een nieuwe spellingsregel aangeleerd krijgen. Niets is vanzelfsprekend.'

Volgende fases

Na deze eerste fase volgt de trainingsfase, waarin de leerlingen meer aan de slag gaan met schoolse vaardigheden en taakgerichtheid. Er wordt dan bijvoorbeeld van ze verwacht dat ze een kwartier met taal bezig zijn, zonder dat ze afgeleid worden door iets anders. Ook een goede werkhouding wordt belangrijker. De laatste fase is de plaatsingsfase. Leeuwerke: 'We streven ernaar dat de leerling weer terug gaat naar de school van herkomst, maar daar zijn we voorlopig nog lang niet. De verbinding leggen is het allerbelangrijkste, en ik ben nu nog steeds bezig met het opbouwen van een relatie met de leerlingen. Ik kijk wat ze nodig hebben, welke benadering het beste werkt om een gang te krijgen en contact te maken. Ik merkte vanmorgen goed dat dat groeien. Een leerling schoot per ongeluk een bal tegen

mijn hoofd en ik zag dat hij echt schrok. Hij zei "sorry" en ik zag dat hij het meende. Daarna moest hij ook lachen, want hij vond het toch ook wel een lastige, ongemakkelijke situatie.

Mooi dat het groeit, maar misschien zijn die vier weken om te landen en door te gaan naar fase 2 iets te ambitieus ingestoken. De meeste kinderen zijn er nu vier weken of langer, en ik heb nu pas het gevoel dat we ergens komen en dat ze zich veilig en vertrouwd beginnen te voelen in de groep en bij mij.'

Bianca Leeuwerke

'Niets is vanzelfsprekend'